

SVARTRÅ #3

Lars Alfsgård. Brunngård sedan gammalt.

Skattehemman, ett helt mantal, förmedlat 1773 till 3/8 mtl. Av domboken 1738 framgår tydligt att Så #3 åtminstone då var ett kronohemman. År 1792 friköpte (skatteköpte) alla åborna, utom möjligen Bengt Hansson som bara ägde 1/32 mtl, sina gårdar.

År 1773 anhöll alla åborna på hemmanet hos Länsstyrelsen om förmedling. Häradsrätten måste yttra sig. Den konstaterade att den viktigaste anledningen till hemmanets försämrade lönsamhet var den ökade utbredningen av ljung över dess ängsmarker, vilket medförde att åborna numera bara kunde föda upp hälften så många kreatur som förr. Och en följd av detta var minskad tillgång på gödsel, vilket i sin tur ledde till försämrad avkastning på åkerjorden. På hela hemmanet bärgades nu inte mer än 10 tunnor spannmål och 15 - 16 lass ljungblandat hö. Inte mer än 12 - 14 större och mindre kratur och 5 - 6 hästar förmådde åborna hålla. Häradsrätten tillstyrkte därför förmedling. Länsstyrelsen beslöt därefter att förmedla hemmanet från ett helt till 3/8 mtl.

År 1843 stämde de fyra åborna på Så #3 Lars Andersson på Så #1 och förre nämndemannen Nils Bengtsson på Så #2, och påstod att de "af ondska och öfverdåd" en kväll i juni hade rivit ner 262 famnar (ca 470 m) stengärdesgård och en stätta. (Av sammanhanget framgår att en stätta var vad som nu kallas ett led.) Gärdesgården var för länge sedan byggd av alla bönderna i Så by och inhägnade ett område av utmarken beläget 1/4 mil från byn. Inhägnaden användes som kalvhage. Orsaken till tvisten var att åborna på Så #3 ansåg att det sedan ett par år förelåg en överenskommelse att inhägnaden bara fick begagnas av dem, vilket de stämde förnekade. Och därför hade de rivit ner stätten, vilket de erkände, men förnekade att de skadat gärdesgården. Häradsrätten bötfällde de stämde för att de förstört stätten. Att de skulle ha rivit ner gärdesgården kunde inte bevisas.

Svarträ #3 Gård A

Arvid Jönsson Margareta Götarsdotter
enl mtl

Cecilia

ca 1628 - 1729

Karin

enl. mtl

Margareta, ca

1679 - 1751 g m nästa åbo

Arvid var åbo 1690 enl. jordeboken. Han blev enl. mtl åbo före 1681. Han var då änkling, men gifte om sig ca 1684. Det står tydligt i kyrkoboken att han blev 101 år och 6 veckor gammal.

Att Arvids andra (troligen) hustru hette som ovan framgår av det testamente till mågens och dotterns förmån som makarna upprättade 1723.

Av bl.a. detta testamente framgår att Margareta var det enda av makarnas barn som nådde vuxen ålder.

Lars Andersson Margareta Arvidsdotter

Karin, 1706 - 09

ca 1679 - 1751

Ragnhild, 1710 -

d före 1733

v 1701

Karin, 1715 -

68

g m nästa åbo

Kyrkoboken berättar ingenting om Lars. Han köpte gården av sin svärfar 1701. Han var åbo 1729 på 1/3 mtl enl. Landsbeskrifningen.

Anders Larsson

Karin Larsdotter

Arvid, 1733 - 33

1706 - 35

1715 - 68 v 1732

Margareta, 1735 -

g 1757 m Per

Carlsson

Anders var f i *Källsjö*. Anders och Karin fick gården som gåva 1733 av hennes föräldrar. Hon gifte om sig med nästa åbo.

Per Carlsson var änkling från Bråtared, *Dagsås*, dit makarna flyttade.

Nils Larsson Karin Larsdotter

Anders, 1737 -

åbo i *Grimeton* enl

moderns bouppteckning

1712 - 84

1715 - 68

Börta, 1751 - 1825

g m nästa åbo

v 1736

Malena, 1758 - 1801

g 1780 m Lars Hansson, åbo, Axtorna, *Köinge*

Nils var f i *Rolfstorp*. Karin var åbo vid sin död. Malena dog i Så. Hon kallas torparhustru i sin dödsnotis.

Bengt Olofsson

Börta Nilsdotter

Kristina, 1772 - 72

- 1783

1751 - 1825

Olof, 1774 -

bodde 1825 i

Töringe, *Vinberg*

v 1769

Lars, 1777 -

1844

åbo, Så #3 Gård B

Kristina, 1781

- 1846

g 1789 m Sven Johansson, åbo, Så #8 Gård A

Vigselnöten säger ej varifrån Bengt kom. Dödsnotisen ger inte hans ålder. Makarna köpte gården 1770 Börtas far. Hon gifte om sig med nästa åbo.

Anders Johansson

Börta Nilsdotter

Britta, 1786 - 86

1764 - 1818

1751 - 1825

Annika, 1787 - g 1815 m Olof Larsson, åbo, Åparp,

Okome

v 1784

Bengt, 1791 -

nästa åbo

Anders var f på Så #8 Gård A.

Bengt Andersson
1791 -

Inger Larsdotter
1793 - v 1816

Josef, 1817 -

Inger var f i *Hunnestad*, där makarna var vigda och Bengt dog före 1825 enl. moderns bouppteckning.

Bengt Andersson och hans fästmö Johanna Johansdotter från *Köinge* köpte gården av Bengts föräldrar 1814. Det fästmön betalad av köpesumman fick hon året därpå tillbaka av Bengt, därför att förlovningen blev uppslagen.

I en skrivelse till häradsrätten år 1820 berättade Bengt och Inger att de nyligen blivit lockade och tubbade av bonden Nils Andersson på Så #4 och drängen Nils Olofsson på Så #3, som de var skyldiga pengar, att till dem sälja sin gård. De ville nu ha försäljningen hävd. Rätten noterade detta, och förklarade att makarna har rätt att stämma köparna, vilket de nog inte gjorde. Men en uppgörelse måste ha skett i godo, ty samma år kunde de byta bort sin gård.

Bengt bytte år 1820 gård med Olaus Jönsson, Så #7 Gård A. Bengt sålde samma år det sig tillbytta till Kasper Svensson, Så #8 och Så #7. Snart därefter flyttade Bengt med sin familj till *Hunnestad*.

År 1821 blev Bengt vid ett och samma ting åtalad och bötfälld för att i berusat tillstånd ha misshandlat häradstjänaren Kristoffer Ankar, och för att ha varit berusad i tingsalen. Först hade han kvällen före rättegångsdagen örfilat Ankar i gästgivaren Anders Anderssons krogstuga, och sedan på nämnda dag svårt slagit honom i gästgivaren Friis' krogstuga. (Det fanns två gästgivargårdar nära tingshuset i *Köinge*.) Den senare händelsen skedde när en länsman och Ankar kom till krogen för att hämta Bengt till tingshuset. Bengt gjorde då våldsamt motstånd.

Olaus Jönsson

Olaus var tidigare åbo på Så #7 Gård A. Familjen flyttade hit ca 1820.

Jöns Olausson Anna Britta Andersdotter
1814 - 92 1822 - 97
v 1844

Johan Olander, 1845 -
Agneta, 1848 -

t USA 1876

t USA 1882

Johan Aron,

1852 - t USA 1877

Emile Johanna,

1855 - g 1887 m Börge Olofsson, Sjö, *Sibbarp*

Carl August*,

1858 - åbo efter fadern på Så #3 Gård C

Sven Alfred,

1863 - t USA 1882

Jöns var s t föregående åbo. Han köpte gården av sina föräldrar 1843. (Köpekontraktet finns i domboken.) Anna Britta var f i *Skällinge*.

De båda äldsta sönerna for till USA 1869. Båda kom tillbaka för något år vardera, och emigrerade definitivt? 1876, resp. 1877.

Under pågående LS 1856 - 60 bytte Jöns gård med Olof Johansson, Så #3 Gård C och flyttade dit.

Enl. minnesstenen vid Brunns gård var Jöns åbo 1840 - 88 på Så #3. (Året 1840 stämmer alltså inte riktigt. Och han var inte åbo på samma gård under denna tid. Men 1888 stämmer med domboken.)

Olof Johansson

Tidigare åbo på Så #3 Gård C. LS 1860, Svarträ 3:3, 1/8 mtl. Gårdens hus måste flyttas.

Lars Johan Svensson*
1857 -

Augusta Johanna Carlsdotter* Carl Sigurd, 1881 - 81
1854 -

Alida Linnea*, 1883 -

v 1880

Carl Viktor*, 1887 -

Gustav Adolf*, 1891 -

Mannen var f på Så #2 Gård B. Han köpte Så #3 Gård A (denna gård) och Så #4 Gård D av föregående åbo, fasta resp 1880 och 1886. Han var hemmansägare här 1900. Hustrun var f på Så #4 Gård A. 1925, Svarträ 3:3, 1/8 mtl, Lars Johan Svensson, äger även Svarträ 4:4.

Svarträ #3 Gård B

Olof Matsson

Mtl uppger att Olof blev åbo här före 1681 och att han 1686 var soldat. Han tas ej upp i mtl efter sistnämnda år.

Tore Larsson Anna Olofsdotter

Lars - 1708

- 1701

nästa åbo

Börge - 1708

Tore var åbo 1690 enl. jordeboken. Han ser i mtl ut att efterträda Olof Matsson 1687. Under några år efter hans död tar mtl upp hans änka som enl. domboken hette som ovan.

Lars Toresson Gunilla Torbjörnsdotter
- 1708 v 1703

Enl. mtl blev Lars åbo ca 1704 efter Tore Larssons änka. Gunilla var enl. vigselnotisen i *Rolfstorps* kyrkobok från Linnarp, men var nog inte f i den socknen. Hon gifte om sig 1710 med änkemannen Helge Larsson från Skärte, *Rolfstorp*. Bröderna Lars och Börge Toressöner begravs samtidigt.

Olof Eskilsson Karin Nildsotter Olof, 1712 - 59 nästa åbo
ca 1685 - 1748 ca 1680 - 1742
Uppgifter i domboken tyder på att Olof var s t Eskil Olofsson, åbo på Kyrkobacka Gård A. Ca 1708 efterträdde han Lars Toressons änka som åbo enl. mtl. År 1729 var han åbo på 1/3 mtl enl. Landsbeskrifningen.

Olof Olofsson Malena Jeppesdotter Bengt, 1745 -
1712 - 59 1723 - 96 v 1741 Karin, 1749 - 1821 g 1769 m
Gudmund Nilsson, åbo, Så #2 Gård A
Malena var f i *Köinge*. Hon gifte om sig med nästa åbo. Olof och Malena fick gården som gåva 1747 av Olofs far.

Helge Nilsson Malena Jeppesdotter Olof, 1763 - 97 nästa åbo
1740 - 98 1723 - 96 v 1762

Helge var f på Så #2 Gård B, fjärdingsman under många år och riksdagsman 1778. Han har en ståtlig gravsten på Så kyrkogård. År 1773 köpte makarna de delar av gården som ägdes av hustruns barn i förra äktenskapet. De blev därmed ägare till hela gården.

Helge föreskrev i sitt strax före sin död upprättade testamente, att hans äldsta barnbarn Karin Olofsdotter skulle ärva hans andel av gården som han "af Kongl. Majestät och Kronan köpt hafwer". Hans övriga barnbarn fick nästan inte ärva något alls.

Olof Helgesson Anna Johansdotter Karin, 1788 - 1805 g 1805 m Samuel Olofsson, torpare,
Vägghall Anna Britta, 1791 - 1863 g m nästa åbo
1763 - 97 1760 - 1806 v 1783 Nils, 1793 - 1870
nästan nästa åbo Olof, 1797 -

Anna var f på Så #8 Gård A. Hon var enl. mtl åbo efter makens död, troligen till sin egen. Sonen Olof bodde enl. domboken år 1824 i Slätteberg, *Vinberg*.

Lars Bengtsson Anna Britta Olofsdotter Bengt, 1810 - 74 nästa åbo
1777 - 1844 1791 - 1863 Anna Kristina, 1819 - 21
v 1809 Olof, 1831 - 31

Lars var f på Så #3 Gård A. Makarna måste ha kungligt tillstånd för att få gifta sig, då de var "halvkusiner". (Lars mor var omgift med Anna Brittans morbror.)

Bengt Larsson Inger Britta Andersdotter
1810 - 74 1800 - 74 v 1840
Inger Britta var f i *Rolfstorp*. Makarna dog med 2 veckors mellanrum, hustrun först.

Nils Olofsson Lisa Andersdotter Olof, 1826 - 28
1793 - 1870 1794 - 1877 Olena Kristina, 1828 - g 1852 m åbon Per Jönsson, Holmarör,
Stafsinge v 1826 Anna Helena, 1830 -
g 1861 m Carl Magnus Johansson från Skog, *Gällared* Petter Johan, 1832 - 76
nästa åbo Johanna Beata, 1840 -
g 1862 m Carl Aron Andreasson från Käll, *Fagered*
Mellan 1824 och 1850 köpte Olof sina släktingars andelar i gården. Han köpte också halva Så #4 Gård D av Olof Johansson. Lisa var f i *Fagered*.

Petter Johan Nilsson Inger Kristina Jönsdotter Neta Josefina*, 1862 -
g m nästa åbo
1832 - 76 1824 - 95 v 1860
Petter Johan köpte under pågående LS 1856 - 60 gården av sina föräldrar. Inger Kristina var f i *Köinge*.
LS 1860, Svarträ 3:4, 1/8 mtl. Husen måste flyttas.
LS 1860, 3/32 mtl, Svarträ 4:5. Inga hus på denna hemmansdel.
Under åren ca 1876 - 1885 brukades gården av olika arrendatorer.

Carl Albin Carlsson* Neta Josefina Pettersdotter* Carl Julius*, 1887 - övertog gården ca
1910 1862 - v 1886
1864 - Klara Viktoria*, 1891 -
Carl Albin var f i *Rolfstorp*. Han var hemmansägare här 1900.

1925, Svarträ 3:4, 1/8 mtl, Carl Oskar Svensson, Broen, äger även Svarträ 4:5, också kallat Broen, samt Svarträ 1:7.

Svarträ #3 Gård C

Alf Larsson	Ingegerd Svendsdotter	Lucia, ca 1691 - 1768
ca 1655 - 1726	g m en senare åbo - 1711 moderns namn ej i födelsenotisen v ca 1686 enl. mtl	Britta, 1698 - Lars, 1705 -
	Inger Jönsdotter ca 1690 - 1720 v ca 1714 enl. mtl	Sven, 1710 - Jöns, 1715 - 15 Jöns, 1717 - 17

Sven, 1718 - Sven Hallin, borgare i Borås
Alf blev enl. mtl åbo före 1681, då han var ogift. Han var åbo 1690 enl. jordeboken.
Andra hustrun kallas Inger Hansdotter i sonen Svens födelsenotis och i sin egen dödsnotis.

Av domboken framgår att Alf, som ägde 1/3 mtl, sålde 1/4 mtl till pigan Ingeborg Larsdotter (Se nedan!), och 1/12 mtl till sonen Sven. Denna lilla hemmansdel brukades först av Alf själv, sedan av hans måg Olof Larsson och sedan av Bengt Hansson, varefter den återgick till den större delen av gården under Johannes Olofsson. Olof och Bengt finns med sina familjer nedan, efter Carl August Jönsson.

Drängen Lars Alfsson, bosatt i Stockholm, ämnade där utöva svarvarehantverket och anhöll därför 1731 i häradsrätten om dess intyg på sin börd.

Håkan Jönsson	Ingeborg Larsdotter	Karin	enl. mtl
	1697? -	v 1727	

Håkan var 1729 åbo på 1/3 mtl enl. Landsbeskrifningen, tydligen inklusive den tolftedel som brukades av Olof Larsson. Vigselnotisen påstår att båda makarna var från socknen. Dottern var ej f i Så. Familjen flyttade nog från socknen ca 1746.

Enl. domboken var Ingeborg syster till den Olof Larsson som var g m Alf Larssons dotter Lucia. Tillsammans med Olof och Lucia bodde enl. Landsbeskrifningen 1729 änkan Elisabeth, enl. kyrkoboken d 1733 på Så #3. Denna var nästan säkert Elisabeth Hermansdotter, g m Lars Torstensson, åbo på Floastad Gård C. Ingeborg och Olof var alltså sannolikt barn till Lars och Elisabeth.

I domboken 1746 står att läsa att Håkan under några år ej kunnat betala sin avgifter till Kronan och därför hade skuld till denna. Rätten beslutade att ge Kronan rätt att ta en inteckning i gården som säkerhet för sin fordran.

Jakob Bengtsson	Malin Andersdotter	Bengt, ca 1736 -
ca 1699 - 1745	enl. faderns boupteckning, ej f i Så - 1767	Jöns, ca 1739 - dito Börta, 1742 -

1809 g m nästnästa åbo
Om dessa makars ursprung har kyrkoboken inga uppgifter. Malin gifte om sig med nästa åbo. Enl. kyrkoboken dog hon vid 81 års ålder, vilket nog är oriktigt. Hon kan knappast ha fått dottern Börta vid 57 års ålder och gift om sig med en ca 36 år yngre man. Enl. boupteckningen efter hennes andre man 1765 var hennes mor Kerstin Persdotter på Intorp. (Var detta ställe låg eller ligger vet jag inte.)

Olof Larsson	Malin Andersdotter	v 1748
ca 1721 - 65	- 1767	

Olof kom enl. vigselnotisen från Så #1, men han härstammade inte därifrån. Han var inte ens f i Så.

Olof Olofsson	Börta Jakobsdotter	Olena, 1764 - 68
ca 1726 (ca 1728) - 98	1742 - 1809	Johannes, 1766 - 1829
nästa åbo	v 1764	Olena, 1769 -
72		Malena, 1771 -
72		Anna Lena,
1773 -	nog g 1797 m Tore Svensson, Åparp, <i>Okome</i>	Malena, 1777 -
79		Katarina, 1779
-	g 1805 m Nils Svensson, åbo, Domarp, <i>Köinge</i>	Bengt, 1783 -
83		Olena, 1785 -

g 1808 m Sven Nilsson, Angryd, *Sibbarp*
Vigselnotisen säger inte varifrån Olof kom. Han var ej f i Så.

År 1777 uppvisade Olof och hans gårdbo Bengt Hansson i häradsrätten ett skriftligt avtal, som gick ut på att de gav varandra förköpsrätt på varandras gårdar, gällande så länge någon av dem eller deras fruar levde.

Johannes Olofsson	Britta Svendsdotter	Olof, 1806 - 82	nästa åbo
1766 - 1829	1784 - 1810 v 1805	Sven, 1808 - 11	

Lena Svendsdotter
1766-09-08 - 1826

Johannes köpte gården 1806. Britta var f i *Köinge*. Lena var ej f i Så. Hon hade enl. sin bouppteckning en syster Märta, Norra Näs, *Lindberg*.

Om Johannes process med Bengt Hansson, se nedan vid denne!

Olof Johansson Lena Stina Svendsdotter Bengtsson, åbo, Så #2 Gård B 1806 - 82 1801 - 82	Johanna Britta, 1826 - 92 Severina Johanna, 1828 - 30 v 1825 g m Johanna Bengtsdotter från <i>Sibbarp</i> ogift hemmason	g 1850 m Sven Sven Johan, 1830 - Anders Johan, 1833 - 78 Severina Juliana, 1836 - 36 Severina Juliana, 1837 - Albertina Kristina*, 1843 -
g 1870 m Alexander Johansson, åbo, Boarp, <i>Okome</i>		

Lena Stina var f på Så #4 Gård A.

Sven Johan och hans hustru fick här 1854 sonen Johan Olander, som dog samma år. De flyttade till *Sibbarp* 1856.

Både år 1843 och 1848 fick Olof böta för att i sitt hem ha sålt brännvin i minut, d.v.s. i partier mindre än en kanna.

Olof gjorde åtminstone följande gårdsaffärer:

Övertog fädernegården Så #3 Gård C. Fasta 1825. Bytte under pågående LS 1856 - 60 gård med Jöns Olausson och fick Så #3 Gård A.

Denna gård köptes av Lars Johan Svensson.

Köpte 1832 Så #4 Gård D, 1/4 mtl, av Torbjörn Gunnesson. Sålde 1836 hälften av detta till Nils Olofsson Så #3 gård B. LS 1860, Svartrå 4:4, 3/32 mtl. Det fanns inga hus på denna hemmansdel. Den köptes av Lars Johan Svensson.

Ägde 1855 - ca 1880 Kogstorp Gård D. LS 1860, Kogstorp 1:2 och 1:3, 1/12 mtl vardera.

Jöns Olausson

Tidigare åbo på Så #3 Gård A. LS 1860, Svartrå 3:2, 1/8 mtl. Gårdens hus behövde inte flyttas.

Carl August Jönsson* 1858 -	Mina Katarina Svendsdotter 1862 - 97 v 1887	Sven Johan*, 1889 -
Carl Adolf*, 1890 -	Amanda Josefina Olandersdotter?*	
Ernst Oskar*, 1892 -	1868 -	
	Alma Serafia*, 1897 -	
	Malkolm*, 1898 -	

Carl August var s t föregående åbo. Han var hemmansägare här 1900. Mina Katarina var f i *Fagered* och Amanda Josefina i *Gunnarp*.

Namnet Olandersdotter är otvetydigt skivet i utdraget av församlingsboken 1900.

1925, Svartrå 3:2, 1/8 mtl, Carl August Jönsson.

Nedanstående Olof och Bengt brukade ca 1725 - ca 1805 en liten del av gården.

Olof Larsson ca 1701 - 76	Lucia Alfsdotter ca 1691 - 1768 v 1721	Bengta, 1724 - 1802 Jöns, 1725 - 68 v 1721	g m nästa åbo ogift, blind, bl.a. enl. sin dödsnotis Anna, 1728 -
nog g 1773 m torparen Sven Ingemarsson, <i>Sibbarp</i>			

Vigselnoteisen säger inget om Olofs ursprung, men se ovan under Håkan Jönsson! Lucia var d t Alf Larsson, åbo på gården. År 1729 bodde makarna enl. Landsbeskrifningen i en backstuga vid Så #3. Tillsammans med dem bodde änkan Elisabeth, sannolikt Olofs mor.

I en skrivelse 1738 till häradsrätten berättade Olof att han hade en nästan blind hustru, ett blint barn och två andra omyndiga barn att försörja. Han brukade 1/12 av hemmanet Så #3. Denna tolfedel, som hade ägts av hans svåger Sven Alfsson Hallin, ingick nu i den del av hemmanet som ägdes av (ovannämnde) Håkan Jönsson. Denne hade på sistone ej förmått betala sina skatter, och löpte därför risk att mista åborätten till sin gård. Olof frukade nu att han därmed skulle mista brukningsrätten till sin tolfedel. Han framhöll att han betalat alla de skatter som föll på hans lilla del av hemmanet. Rätten beslöt att Olof skulle få åborätt på sin tolfedel.

Olof blev år 1745 åtalad för att under 20 års tid ha undandragit sig skattskrivning. Av hans försvarsskrift framgår följande: Han hade alltid haft svag hälsa och var sedan länge halt och delvis förlamad. Hans hustru var nästan blind. Hans son var sedan sitt sjätte år helt blind, vilket han blivit av smittkoppor. Han brukade nu 1/16 mtl, som var för lite för att ge hans familj tillräckligt uppehälle, så de hade sedan länge delvis måst leva av allmosor. Det framkom att sexmännen i Så hade vetat att Olof bort föras upp på mantalslängderna såsom skattskyldig, men hade av barmhärtighet låtit bli att göra detta. Det verkar som om tingsrätten avstod från att driva saken vidare.

År 1760 blev Olof åtalad och dömd för olaga skogshygge. Det vanliga straffet var detta brott var böter, men då häradsrätten visste att han var mycket fattig dömdes han till spöstraff.

Bengt Hansson 1742 - 1813	Bengta Olofsdotter 1724 - 1802 v 1772
------------------------------	---

Bengt var f i *Okome*. Makarna köpte hemmansdelen 1771 henns far.

År 1804 blev Bengt stämd av ovannämnde Johannes Olofsson. Orsaken var att Bengt nyss hade sålt sin hemmansdel till Anders Jönsson i Svenstorp. Johannes hävdade att ingen i det magra Halland kunde vara besutten på en så liten gård, och att varken Bengt eller hans svärfar som brukat gården före honom hade kunnat föda sig på vad den avkastade. Han återopade ett avtal av år 1773 mellan sin far Olof Olofsson

